

Definitie kwetsbaarheid - zwangere vrouwen

Gemeente Rotterdam: A. Wulffraat en L. Blanchette | Erasmus MC: L. Bertens, H. Ernst, L. van der Meer, H. de Graaf en E. Steegers

De gemeente Rotterdam en de afdeling Verloskunde & Gynaecologie van het Erasmus MC zijn tot een gemeenschappelijke definitie van kwetsbaarheid gekomen om kwetsbare zwangere vrouwen te kunnen identificeren, welke bruikbaar is voor zowel onderzoek, beleid als praktijk. De definitie bestaat uit verschillende gradaties van kwetsbaarheid. Waar gesproken wordt over 'effect op de zwangerschap' bedoelen we: een effect op de gezondheid van de zwangere vrouw, de groei en ontwikkeling van het ongeboren kind en de gezondheid van de pasgeborene en de moeder na de bevalling.

- a. Onder een **zelfredzame zwangere vrouw** verstaan wij:
Een zwangere vrouw bij wie risicofactoren momenteel geen rol spelen en bij wie de beschermende factoren in relatie tot haar zelfredzaamheid toereikend zijn om eventuele toekomstige risicofactoren op te vangen. Er is op dit moment geen extra ondersteuning nodig.
- b. Onder een **potentieel kwetsbare zwangere vrouw** verstaan wij:
Een zwangere vrouw bij wie de professional uit het sociale of medische domein één of meerdere (psycho)sociale of medische risicofactoren gesignaleerd heeft, die de zwangerschap negatief kunnen beïnvloeden. Vastgesteld is dat de beschermende factoren in relatie tot haar zelfredzaamheid in principe toereikend zijn. Om haar zelfredzaamheid te versterken en het ontstaan van problemen te voorkomen bespreken en beslissen de vrouw en de professional of extra ondersteuning nodig of gewenst is.
- c. Onder een **kwetsbare zwangere vrouw** verstaan wij:
Een zwangere vrouw bij wie de professional uit het sociale of medische domein één of meerdere (psycho)sociale of medische risicofactoren gesignaleerd heeft, die de zwangerschap negatief kunnen beïnvloeden. Vastgesteld is dat de beschermende factoren in relatie tot de zelfredzaamheid van de vrouw ontoereikend zijn. De professional en de vrouw bespreken en beslissen welke zorg en ondersteuning op maat vanuit één of meerdere disciplines nodig en/of gewenst is.
- d. Onder een **zeer kwetsbare zwangere vrouw** verstaan wij:
Een kwetsbare zwangere vrouw (zie c) bij wie de professional uit het sociale of medische domein één of meerdere urgente (psycho)sociale of medische risicofactoren gesignaleerd heeft, die de zwangerschap direct negatief kunnen beïnvloeden. De professional zorgt in samenspraak met de vrouw voor directe toeleiding naar juiste zorg- of hulpverlening.

De zwangere vrouw wordt goed geïnformeerd over de keuzes die zij heeft in haar zorgtraject. De zorgverlener en de zwangere bespreken samen de mogelijkheden en leggen de gemaakte keuzes vast in het geboortezorgplan van de vrouw.

In de definitie wordt een onderscheid gemaakt tussen risico- en beschermende factoren. Hier kunnen een scala aan onderwerpen onder geschaard worden uit verschillende leefgebieden. Hieronder enkele voorbeelden.

Risicofactoren

- Financiële problemen
- Vermijden van zorg
- Nadelige leefstijl: voeding, beweging, rookgedrag, alcoholgebruik
- Onvoldoende opvoedingsvaardigheden
- (Psycho)sociale problematiek
- Fysieke en/of medische problematiek
- Licht verstandelijke beperking
- ...

Urgente risicofactoren

- Huiselijk geweld
- Verslavingsproblematiek
- Dak- of thuisloos
- Acute psychiatrische problematiek
- ...

Beschermende factoren

- Motivatie
- Probleemoplossend vermogen
- Voldoende opvoedvaardigheden
- Ondersteunend sociaal netwerk
- Bereid hulp te aanvaarden
- Stabiel gezinsklimaat
- ...

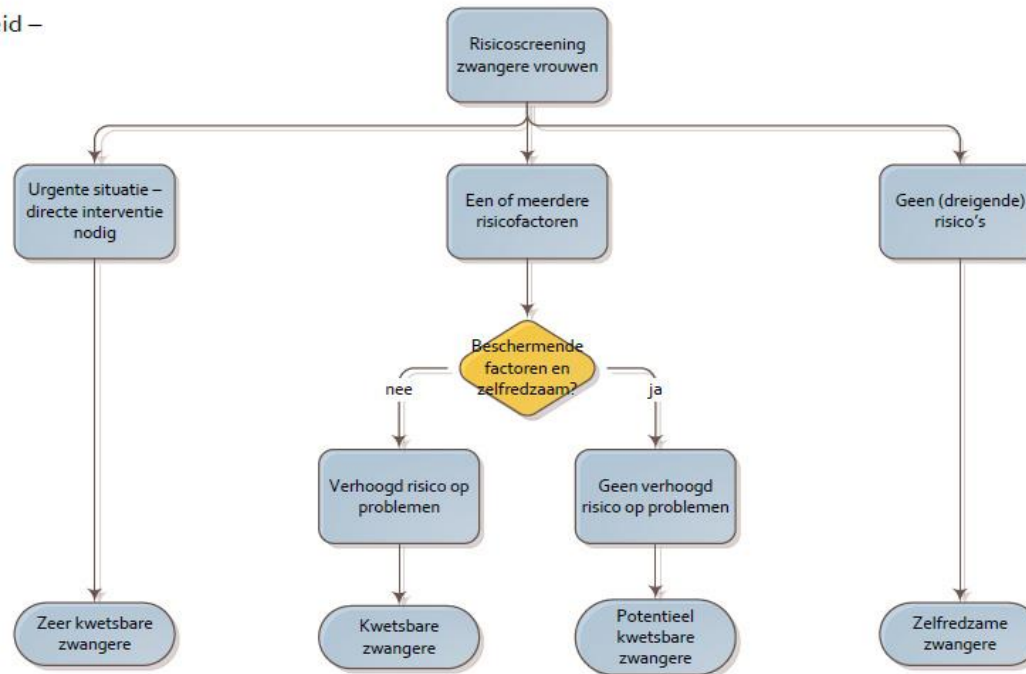
Zelfredzaamheid

In de definitie wordt de term zelfredzaamheid gebruikt om de mate van kwetsbaarheid te duiden. Onder zelfredzaamheid verstaan wij:

Het vermogen van een vrouw om op een algemeen en acceptabel niveau te kunnen functioneren in de maatschappij. Dit gaat gepaard met zo min mogelijk professionele hulp of steun van de overheid. Wanneer een optimale deelname aan de samenleving in het geding komt, en de vrouw dit niet zelfstandig kan oplossen, is zij in staat hulp te organiseren in haar omgeving.^{1,2}

1. Lauriks S, Buster M, Wit M de, Weerd S van de, Theunissen V, Schönenberger M, Fassaert T. Handleiding Zelfredzaamheid-Matrix 2013. Amsterdam: GGD Amsterdam, 2013.
2. Movisie. Kerndossier 5: Zelfregie, eigen kracht, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. De begrippen ontward. Movisie, 2013.

Bijlage bij definitie kwetsbaarheid –
zwangere vrouwen

Voorbeelden

Urgente situatie, direct interventie nodig:

- (vermoeden van) Huiselijk geweld/mishandeling (nu) en/of melding bij Veilig Thuis dak- of thuisloos
- middelenmisbruik/verslaving
- acute psychiatrische/psychische problematiek
- ...

Onveranderbare factoren, die tijdens de zwangerschap niet te veranderen zijn:

- licht verstandelijke beperking
- opleiding
- chronische aandoening moeder of in gezin
- financiële problemen
- woonomgeving (postcode of fysieke woonsituatie)
- anamnese in de voorgeschiedenis of van huidige zwangerschap
- ...

Veranderbare factoren:

- financiële situatie
- suboptimaal zorggebruik
- voorbereiding op zwangerschap, ouderschap/komst kind
- leefstijl: voeding, bewegen, middelengebruik
- medische factoren: medicatie, behandeling, doorverwijzing
- niet acute psychiatrische / psychische problematiek
- ...

Beschermende factoren t.b.v. ouder(s):

- stabiel gezinsklimaat
- praktische en emotionele steun vanuit het sociale netwerk
- ontvangen warmte en affectie van de eigen ouder
- opvoedvaardigheden ouder(s)
- veerkracht ouder(s)
- bereidheid om hulp te accepteren
- sociaal-emotionele vaardigheden en weerbaarheid
- probleemoplossend vermogen
- stabiele woonsituatie
- welzijn/welbevinden ouder(s)
- gezondheidsvaardigheden
- motivatie
- ...